

**SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET LIBBHULTS ÄNGAR
I UPPVIDINGE KOMMUN**

A ALLMÄN BESKRIVNING

1. Administrativa data

Namn: Libbhults ängar

Objekt nr: 0702020

Kommun: Uppvidinge

Församling: Nottebäcks församling

Läge: Ca 2 km nordväst om Norrhult-Klavreströms samhälle på båda sidor om väg nr. 913 mellan Norrhult och Ramkvilla.

Gränser: Fastighetsgränsen

Areal: 73,5 ha

Fastigheter: Libbhult 3:17

Förvaltare: Skogsvårdsstyrelsen Jönköping-Kronoberg

Ekonomisk karta: 5571

Riksobjekt nr: Naturvård NRO 07037

Natura 2000,
områdeskod: SE 0320122
naturtypskod: 6230 Artrika stagg-gräsmarker på silikatssubstrat,
6270 Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ,
6410 Fuktängar med blåtåtel eller starr,
6510 Slätterängar i låglandet,
9070 Trädklädda betesmarker av

fennoskandisk typ,
9020 Boreonemorala, äldre
naturliga ädellövskogar av
fennoskandisk typ med rik
epifytflora,
9110 Bokskog av fryletyp.

Naturtyper:	Åker	14,0 ha
	Äng	2,6 ha
	Öppen betesmark	22,6 ha
	Träd- och buskbärande betesmark	11,4 ha
	Kultiverad betesmark	0,5 ha
	Ädellövskog, bokskog	2,4 ha
	Triviallövskog, sumpskog	2,4 ha
	Ädellövskog, övrigt	3,9 ha
	Utvecklingsområde	10,0 ha
	Före detta gårdstomt	
	Övrigt (P-plats, vägar)	1,0 ha

Naturtyperna ovan anger dagens situation.

2. Syftet med reservatet

Syftet med reservatet är att bevara ett småländskt
välhävdat odlingslandskap med dess variation av
värdefulla livsmiljöer och de typiska växt- och
djursamhällen som karaktäriserar dessa miljöer i
gynnsamt tillstånd.

Inom ängs- och betesmarkerna är målet att bevara och
utveckla gynnsamt tillstånd för arter som är
representativa för välhävdade ängs- och betesmarker
med lång kontinuitet.

Inom reservatet ska utveckling av gamla och grova
lövträd samt död ved gynnas för att arter knutna
till sådana substrat, ska ha gynnsamt tillstånd.

I bäckravinen ska målbilden vara ädellövnaturskog
med stor trädslagsblandning, olikåldrighet,
förekomst av död ved och en rik lund- och
epifytflora. Ädellövskogarna och sumpskogen ska
på sikt kunna hysa ett rikt växt- och djurliv.

Områden med granplantering och igenväxningsvegetation ska återställas till öppna välhävda ängs- och betesmarker eller omföras till lövskog.

De kulturhistoriska värdena ska bevaras, vårdas och synliggöras i landskapet.

Inom området är dessutom målet att främja allmänhetens möjligheter till rekreation, natur- och skönhetsupplevelse. Landskapsbilden ska präglas av vidsträckthet, genomsikt och djup.

3. Beskrivning av området

Libbhults ängar är ett högt beläget odlingslandskap med vidsträckta arealer ängs- och betesmarker. På ömse sidor om reservatet rinner små bäckar som delvis omges av ädellövskog och sumpskog. Hela området är starkt kuperat.

All mark som inte är åker eller fuktig mark, ingår i ett stort fornlämningsområde med fossila åkrar och odlingsrösen. Spåren är tydligast utefter reservatets sydostsluttning.

Det ursprungliga reservatet från 1971 har utökats med åker, äng, betesmark och ädellövskog, vilket gör att området nu utgörs av ett mera komplett odlingslandskap.

Natur

Libbhults ängar utgörs av stora sammanhängande arealer ängar och naturbetesmarker. Dessa ingår i Natura 2000. Betesmarkerna är delvis trädbevuxna och här finns många gamla hagmarksträd, av framför allt ek. Floran är påtagligt artrik och präglas av hävdgynnade arter med lång kontinuitet. Under de senaste åren har emellertid betesmarkerna delvis börjat växa igen med lövsly.

Områdets ängar har en örtrik och yppig flora. Det gäller i synnerhet den artrika Lillängen, med riklig förekomst av bl.a. smörbollor, svinrot, darrgräs, slättergubbe, kattfot, ormrot, granspira och Jungfru Marie nycklar. Granspiran tillhör hotkategorin

missgynnade växter, enligt Artdatabankens rödlista fastställd av Naturvårdsverket 2000-05-10. Här finns också en källa, där vatten tränger upp och bildar kärrdrag. I de fuktigare ängarna är förekomsten av den senblommande slätterblomman riklig. Andra växter är loppstarr, ängsstarr, hirsstarr och brudborste.

Vegetationen i betesmarkerna är mer hedartad med arter som stagg, ängsvädd, jungfrulin, kattfot, slättergubbe, gökärt, vårbrodd, liten blåklocka, blodrot och med ljung och blåbärsris. Där hävden inte räckt till förekommer rikligt med lövsly och riset är mer högvuxet. De äldre vidkroniga träden av ek, bok och björk är viktiga för trädlevande växter och djur som gynnas av ljus och värme.

Reservatet omgärdas av små bäckar som går samman i sydost. Där terrängen är blockig och brant omges bäckmiljön av ädellövskog med ek, lind, alm, lönn och ask. Lundvegetationen består bl.a. av tandrot, tibast, vätteros, hässlebrodd och blåsippa. En del grov död ved finns och epifytfloran är riklig på ädellövträden, med t.ex. lunglav på lönnar och almar. Miljön är fuktig och gynnsam för snäckor och mollusker. Bäckravinerna ingår i Natura 2000. Delar av området runt Karrydsbäcken i sydost, är också nyckelbiotop.

Reservatet är kraftigt kuperat och har höjdskillnader på ca 50 m. Den högsta punkten, ca 300 m ö h, ligger i reservatets mellersta del. Berggrunden är urberg, som går i dagen på flera ställen och som bitvis täcks av blockig morän.

Kultur

Inom hela naturreservatet finns spår efter äldre markanvändning. Större delen av området består av fossil åkermark med oregelbundna åkerytor och låga röjningsrösen med småsten. Konturen av de forntida åkerytorna och de låga odlingsrösen syns tydligt utefter sydostslutningen av moränhöjden. Terrasseringen av åkrarna skapar känslan av en bred trappa upp till toppen.

Centralt i området finns sannolikt en övergiven gårdstomt. Enligt en lantmäterikarta från 1818 ska

ett ödehemman med namnet Källeberg ha funnits i "Storängen". Det finns också med som "Kiellebergh, nybygge" på en karta från 1689, avbildad i Vejdes "Kronobergs läns herrgårdar". Det exakta läget har inte kunnat bestämmas. Kanske är det dolt under det stora, breda, flacka stenröset som ligger direkt norr om Libbhults högsta punkt.

All mark inom naturreservatet har tillhört den äldre gården vars bostadshus idag är privatägd och omgärdas av naturreservatet. Det dåvarande säteriet Libohult som bildades omkring 1680, nyttjade större delen under 1700- och 1800-talet som slåttermark. Under 1900-talet överfördes slåttermarken successivt till betesmark för får och nötkreatur.

De förändringar som skett i markanvändningen under 1900-talet är att delar av betesmarken planterats med skog vid olika tillfällen och att hävden avtagit eller upphört, vilket lett till att ädellövskog utvecklats. Åkrarna har blivit stenröjda, men strukturen och arealen av åkrarna är ungefär desamma.

Direkt norr om den befintliga gården finns rester av två husgrunder och två brunnar. Den gamla sockenvägen mellan Sjösås och Uppvidinge socken går nordväst om gården och omgärdas av vällagda stenmurar på båda sidor. Den upplevs som en fägata och används som brukningsväg idag.

I Karrydbäcken finns rester av en stensatt dammvall till en tidigare skvaltkvarn och i en av betesmarkerna finns en stensatt källa inhägnad, vars vatten nyttjas av betesdjuren.

När det ursprungliga reservatet bildades 1971 skyddades ungefär halva säteriets inägoareal. Reservatet har nu utökats med åker-, ängs- och betesmarksarealer som gör att reservatet är en sammanhängande helhet i landskapet. Genom utökningen består reservatet av nästan hela den areal åker och äng som tillhörde Libohults säteri i början på 1800-talet.

Friluftsliv

Reservatet ligger i närheten av Klavreströms samhälle och nyttjas för utflykter och vandringar i den kuperade terrängen. Inom reservatet finns två markerade strövstigar. En vandringsled, benämnd "Vildmarksleden", går igenom reservatet. Stängselgenomgångar finns och på högsta punkten en vilobänk. Vid parkeringsplatsen slås en smal stig ut i ängen tidigt på sommaren så att besökaren kan se flera växter.

4. Tillgänglighet

Naturreservatet nås via den allmänna vägen mellan Norrhult och Ramkvilla, väg 913. Reservatet är skyltat från riksväg 31 i höjd med Norrhult. Det finns en parkeringsplats, även anpassad för buss, med information om reservatet. Rastplatsen i anslutning till denna är handikappanpassad med belagd yta och lämpliga rastmöbler. Information om naturreservatet med karta och beskrivning finns på nätet, www.g.lst.se.

5. Känslighet för slitage och störningar

Området är som helhet inte särskilt känsligt för störning eller för det måttliga slitage som det allmänna friluftslivet ger upphov till. De fuktiga hävdade markerna är dock känsliga för djurtramp och körning med maskiner, särskilt under våren och försommaren innan marken torkat upp.

6. Genomförda inventeringar och annan dokumentation

Danielsson, Ulrica. Vegetationsundersökningar i Libbhults ängar. Examensarbete 1999:Bi3. Högskolan i Kalmar.

Lantmäteriet i Kronobergs län:

- Undersökning av ett ödeshemman, Kjelleberg. Akt 83, 1818.
- Storskifte Libohult. Alla ägorna. Akt 84, 1816.

Länsstyrelsen i Kronobergs län:

- Kronobergs Natur. Naturvårdsprogram för Kronobergs län, Länsstyrelsen 1989.

- Uppföljning av florán i fasta provytor vart 5:e ár. Påbörjades ár 1992.
- Ängs- och hagmarker i Kronobergs lán, 1990.
- Genomgång och registrering av agrar odlingsmark inom områden skyddade med stöd av naturvårdslagen (NP, NR, NVO). Uppdrag av Naturvårdsverket 1995/-96.
- Ängs- och betesmarksinventering, 2001-2004.
- Basinventering av hävdade habitat inom Natura 2000, 2005.

Nolin, Anders. & Larsson, Anders. Naturreservatet Libbhults ängar, Kronobergs lán. Botanisk inventering och skötselplan 1979 - SNV PM 1241.

Teg och Tilta TOT AB. Skyddade odlingslandskap i Sverige - Utvärdering av bevarandearbetet inom odlingslandskapets naturreservat, naturvårdsområden och nationalparker. Uppdrag av Naturvårdsverket. 1997.

Vejde P.G. 1928-29 Kronobergs Läns Herrgårdar.

B DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARKEN

1. Bevarandemål för att uppnå gynnsamt tillstånd i Natura 2000-habitaten

Bevarandemålet är att bevara och utveckla gynnsamt tillstånd för det växt- och djurliv som hör till ogödslade, välhävdade ängs- och betesmarker, grova och gamla träd, ädellövskogsmiljöer och sumpskogar. Gynnsamt tillstånd råder i reservatet när följande mål uppnåtts.

Arealen av:

- Artrika stagg-gräsmarker 6230, är minst 8 ha.
- Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ 6270, är minst 12 ha.
- Fuktängar med blåtåtel eller starr 6410, är minst 1,5 ha.
- Slätterängar i låglandet 6510, är minst 1,5 ha.
- Trädklädda betesmarker 9070, är minst 7,0 ha.
- Äldre naturliga ädellövskogar med rik epifytflora 9020, är minst 2,5 ha.
- Bokskog av fryletyp 9110, är minst 2 ha.

När ängarna och betesmarkerna, Natura 2000-kod 6230, 6410, 6510, 6270, 9070, hävdas på ett sådant sätt att:

- vegetationen är väl avbetad till minst 95% av arealen årligen när vegetationsperioden är slut,
- ingen påtaglig förnaansamling sker mellan åren,
- igenväxningsvegetation förekommer inte på mer än max 5% av arealen på betesmarkerna,
- ingen igenväxningsvegetation förekommer på ängarna,
- minst 15 lövträd hamlas kontinuerligt,
- minst 25 äldre grova lövträd är solbelysta, varav 15 utgörs av äldre grova ekar.

När ädellövskogsmiljöerna, kod 9020, 9110, har:

- varierad åldersstruktur,
- förekomst av stående och/eller liggande död ved,
- ingen graninblandning,
- en lundflora.

Exempel på arter som genom skötseln ska gynnas så att de kan föryngra sig i livskraftiga populationer är granspira, ormrot, slätterblomma, smörbollar, svinrot, gullviva, låsbräken, kattfot, slättergubbe, tvåblad och Jungfru Marie nycklar, samt tandrot, ormbär, vätteros och blåsippan.

2. Generella riktlinjer och åtgärder

Dessa riktlinjer och åtgärder gäller inom alla skötselområden om inget annat står under de enskilda skötselområdena.

Ängarna ska skötas genom traditionellt ängsbruk med vårräfsning, slätter, höbärgning och efterbete årligen. De ska slås med skärande/klippande redskap under perioden 25 juni - 10 augusti och höet ska forslas bort efter det att det torkat på marken. Fuktiga ängar kan dock slås till och med den 31 augusti.

Ängar och betesmarker ska vara så väl avbetade när vegetationsperioden är slut att ingen påtaglig ansamling av förna sker från år till år.

I samtliga betesmarker kan beteshävden ersättas med traditionell slåtter och efterbete.

Betesdrift får bedrivas under perioden 1 maj - 31 oktober om inget annat anges under respektive skötselområde.

Sly ska röjas senast när det är ca 1 m högt och forslas bort från ängs- och hagmarkerna. Grov, högvuxen ljung ska hållas efter, t.ex. genom bränning.

Bränning kan användas som skötselmetod istället för slåtter eller bete under enstaka år, samt för att få bort förnaansamling, högre vegetation och högvuxet ris.

Gamla vidkroniga träd som vuxit upp fritt, ska frihuggas så att trädens kronor blir fria från konkurrerande träd och buskar. Grova träd med hagmarkskaraktär eller med grova grenar ska därför friställas. Detta gäller såväl i betesmarker som i skog.

De yngre lövträd som utses till blivande hagmarks-träd ska frihuggas och stå utan beskuggning och konkurrens från andra träd och buskar.

Hamling av nya träd utförs när lämpliga träd finns och antalet beräknas inom hela reservatets areal. Omhamling ska ske senast när grenarna blivit ca 15 cm i diameter. Föryngring av hasselbuskar sker vart 7:e - 15 år. Inom reservatet utses partier där hassel får bli gammal och grov med död ved.

Lövrisk i mindre högar, grova grenar eller omkullblåsta träd kan lämnas kvar på soliga platser där de inte påverkar en grässvål med hävdgynnade arter negativt eller flyttas till lämpligare ställe. Åtgärder för att skapa död ved kan utföras.

Stenmurar och rösen av olika slag samt andra kulturhistoriska spår ska synliggöras i reservatet och vara fria från sly och röjningsavfall.

Invandrande gran och bok som påverkar övriga livsmiljöer på ett negativt sätt ska tas bort. Granen ska på sikt inte finnas inom reservatet, annat än som enstaka hagmarksgranar.

Vid avverkning och körning med maskiner ska inga körskador i marken uppstå. Tillfälliga rishögar kan läggas på platser där de inte påverkar en grässvål med hävdgynnade arter negativt.

Åkern brukas med ekologisk inriktning enligt EU's kriterier 2003, eller vid förändring enligt liknande bestämmelser.

Brynens kantlinjer ska där det är möjligt vara oregelbundna, med ett lågt träd- och buskskikt varierat med vidkroniga träd mot det öppna jordbrukslandskapet.

Stängseldragningen ska gå i fastighetsgränsen där det är möjligt.

3. Detaljbeskrivning av skötselområden samt föreskrifter för skötseln av dessa

Hela området är indelat i 24 skötselområden, som redovisas och betecknas i denna beskrivning och på kartan (bilaga A).

Skötselområde 1 a-b. Ängar på fossil åkermark, väster om vägen (1,7 ha)

Beskrivning: Ängar etablerade på äldre åkrar och omgivande åkerrenar med en hävdgynnad flora som vandrat in. Träd- och buskskiktet på åkerrenarna och mot bäcken består av olika ädellövträd såsom lind, ask, al, ek samt hassel. Eken är grov och vidkronig. En tät ridå av hasselbuskar delar de båda åkrarna i 1a och här finns också äldre asp. På lönn och alm växer lunglav. Mot bäcken är trädridån bitvis tät.

Kvalitetsmål och skötsel mål: Äng med hävdgynnad vegetation och utan träd och buskar på de öppna äldre åkerytorna, dock sparas befintliga äldre träd som står på åkeryta. Åkerrenar med hasselbuskar, hamlade träd och enstaka vidkroniga lövträd. Trädslagblandningen med ädla lövträd mot bäcken bibehålls.

Vegetationen ska vara väl avbetad till minst 95% av arealen årligen när vegetationssäsongen är slut. Minst 3 hamlade träd ska finnas. De gamla vidkroniga ekarna ska vara friställda med solbelysta stammar.

Skötselåtgärder: Traditionellt ängsbruk. Mellan de båda åkrarna i 1a, gallras träd- och buskridån. Asparna lämnas orörda. Ekarna friställs. Hasselbuskarna föryngras. Lämpligt parti finns för att lämna hassel att bli gammal. Hamling av nya träd utförs t.ex av lind och ask.

Skötselområde 2. Bäckravin och sumpskog (1,7 ha)
Söder om Karrydvägen och sumpskogen norrut

Beskrivning: Bäckravin med brant och blockig terräng. Resterna av en kvarndamm till en skvaltkvarn finns kvar som en liten fördämning. Skogen är ädellövdominerad med stor trädslagsblandning, hasselbuskar samt rikligt med askuppslag. Lunglav förekommer på alm och lönn. På slänterna finns en rik lundvegetation med bl.a. blåsippan, hässleklocka, stinksyska, nattviol och flera arter ormbunkar, bl.a. lund- och majbräken.

Uppströms bäckravinen meandrar bäcken genom ett sumpskogsområde. Här består skogen mestadels av björk, al och vide. I de blötaste partierna växer skogssäv och missne. Utefter betesmarken (omr.3) går ett grävt dike som växer igen med vide och gran.

Bäckravinen och en mindre del av sumpskogen är klassad som nyckelbiotop.

Kvalitetsmål och skötsel mål:

Målet i bäckravinen är en ädellövnaturskog med rik lundartad vegetation och epifytflora, samt en varierad slutenhet och trädslagsblandning bestående av främst ask, alm, lind och lönn. God förekomst av

gamla, grova ädellövträd ska finnas för att gynna en rik epifytflora och vedlevande insekter. Slutenhet över bäcken för att gynna organismer t.ex. vissa mollusker, som är beroende av skugga och hög luftfuktighet. På några ställen genomsikt ända ned till bäcken från vägen.
Sumpskogen bibehålls som en lövsumpskog.

Skötselåtgärder: I bäckravinen kontinuerlig bortröjning av bok och gran. Viss utglesning av träd- och buskskiktet för att gynna gamla och grova träd utefter vägen samt för att skapa ljusöppna gläntor ned mot bäcken.

I gränsen till sumpskogen tas träd och buskar bort i diket och på vallen utefter betesmarken.
Dikesrensning vid behov.

Skötselområde 3. Betesmark (2,0 ha)

Beskrivning: En betesmark med enstaka äldre lövträd i västra hörnet bl.a. bok, samt spridda yngre lövträd av bl.a. lind, björk och asp. Enbuskar förekommer rikligt. Vegetationen består av hävdgynnade örter, t.ex. ängsvädd, jungfrulin, slättergubbe och av ris såsom ljung och blåbär. Betesmarken sluttar mot Karrydbäcken i väster och i den mellersta delen finns ett fuktigare parti med högre gräsvegetation och björk. Vissa sankpartier är riktigt djupa.

Kvalitetsmål och skötsel mål: Vålhävdad betesmark med artrik hävdgynnad flora, betestuktad risvegetation, solitära hagmarksträd och hamlade träd.

Träd- och buskskiktets krontäckning ska inte överstiga 25% av arealen. Vegetationen ska vara väl avbetad till minst 95% av arealen årligen när vegetationssäsongen är slut. Igenväxningsvegetation ska inte förekomma på mer än max 5 % av arealen.

Skötselåtgärder: Årligt bete. Utglesning av träd- och buskskiktet. Gamla träd bibehålls och utvecklingsbara hagmarksträd gynnas. Lövträd lämpliga för beskärning nyhamlas. Åtgärder för att få lågvuxen och begränsad risvegetation.

Skötselområde 4 a-b. Fuktig äng (1,1 ha)

Beskrivning: En fuktäng med en gradient från frisk mark till riktigt blött. Slåtterblomman, som blommar i augusti månad, förekommer fläckvis rikligt. Andra växter är vattenklöver, brudborste, darrgräs, ängsruta, ryltåg, brunven, blåtåtel, kärrsilja, hirsstarr och hundstarr. Söder om och utefter Karrydbäcken har olika videarter och lövträd, framför allt björk, vuxit upp. Vegetationen är mer högvuxen med grenrör och mannagräs.

4a: Fuktängen har de senaste 10 åren slagits i början av juli. Slåtterblomma finns på enstaka platser. Utefter stenvuren mot åkern, står 3 hamlade lindar.

4b: Fuktäng som delvis vuxit igen med al, sälj och björk. Även lind och ek förekommer på torrare partier. Hävden har återupptagits genom bete sedan sex år tillbaka. Området har blivit tuvigt och på tuvornas kanter finns rikligt med slåtterblomma.

Kvalitetsmål och skötsel mål: En träd- och buskfri öppen solbelyst äng, med hamlade träd och fristående buskar utefter stenvuren. Hävdberoende arter och vegetationstyper som hör till fuktängar, däribland slåtterblomman, ska gynnas genom slåtter och bete. På södra sidan om Karrydbäcken en lövsumpskog med glest träd- och buskskikt, för att begränsa beskuggningen av intilliggande äng.

Norr om Karrydsbäcken ska grässvålen vara väl avbetad till 95% av arealen när vegetationsperioden är slut. Träd- och buskskiktets krontäckning får vara max 5% av arealen. Minst fyra hamlade träd och en riklig förekomst av slåtterblomma ska finnas.

Skötselåtgärder: Traditionellt ängsbruk norr om bäcken. Hamling och föryngring av hasselbuskar. Träd och buskar i bäcken och öster därom, område 4b, tas bort. Dikesrensning vid behov.

Om endast beteshävd i den norra fuktiga delen, ska det anpassas så att slåtterblommans population bibehålls och risken för tuvbildning är liten.

Söder om bäcken utglesning av träd- och buskskiktet. Om möjligt kan även denna del betas.

Skötselområde 5. Betesmark (1,0 ha)

Beskrivning: Frisk till fuktig öppen betesmark med spridd förekomst av hävdgynnade växter såsom stor blåklocka, ängsvädd, gökärt, brudborste och johannesört. I fuktigare delar är uppslaget av albuskar rikligt. På den friska fastmarksdelen finns enstaka hagmarksträd av ek, alm och björk samt hassel och nypon.

Kvalitetsmål och skötsel mål: Öppen hävdad betesmark med hävdgynnad flora och med enstaka solitära hagmarksträd, hasselbuskar och nypon.

Vegetationen ska vara väl avbetad till 80% av arealen årligen när vegetationsperioden är slut. Krontäckning av träd och buskar får uppgå till max 25% av arealen.

Skötselåtgärder: Årligt bete. Albuskarna i fuktstråket tas bort. Dikesrensning vid behov.

Skötselområde 6. Före detta mossodling (0,5 ha)

Beskrivning: F.d. mossodling som nu hävdas genom bete. Utefter nordöstra kanten ett grunt dike som leder söderut till Karrydsbäcken. Diket är inte vattenförande året runt. Det har börjat växa igen med lövsly. Vegetationen är trivial med tuvtåtel, älgört, veketåg, kärrtistel, nysört, humleblomster, johannesört, etc. Mellan Karrydbäcken och mossodlingen finns en vall som tillkommit när bäcken en gång rensades. Idag står enstaka lövträd på vallen.

Kvalitetsmål och skötsel mål: Träd- och buskfri betesmark med grässvål, alternativ slåttermark med eller utan efterbete. Båda diken, samt dikesvallen, utan igenväxningsvegetation.

Skötselåtgärder: Årligt bete eller slåtter. Skötselområdet kan vissa år enbart slås sent på eftersommaren. Höet transporteras då bort. Betesputsning utförs om marken blir tuvig. Mossodlingen kan brytas upp och sås igen om

ohävdarter såsom veketåg blir för dominant. Vegetationen kring diket slås av om den inte betas ner. Det västra diket rensas vid behov.

Skötselområde 7. Betesmark (0,3 ha)

Beskrivning: Betesmark belägen i en sydsluttning, delvis med torrängsflora samt hävdgynnade växter, t.ex gullviva. Utefter stenvuren mot åkern i öster, står stora lövträd av lönn, lind och ask.

Kvalitetsmål och skötselområde: Träd- och buskfri välhävdad betesmark med hävdgynnade arter, t.ex. gullviva, samt äldre ädellövträd utefter stenvuren.

Vegetationen ska vara väl avbetad till 95% av arealen när vegetationsperioden är slut. Beskuggning endast av de stora ädellövträden utefter stenvuren.

Skötselåtgärder: Bete eller en kombination av åtgärder för att efterlikna slätter så att bl.a gullvivan ökar i mängd.

Skötselområde 8. Trädbärande hagmark med en gammal sockenväg (1,2 ha)

Beskrivning: Betesmark som nyligen glesats ut, där yngre lövträd sparats i avsaknad av äldre träd. I norra delen finns ett parti med triviallövskog som omger ett kärr och en liten åkerlapp. Kärrret har sitt avflöde under vägen ut mot åkern och det dike som finns där. Mot den allmänna vägen är det mer vildvuxet med hög gräsvegetation och syrénbuskage som brer ut sig.

Mellan den allmänna vägen genom reservatet och byn Karryd går en gammal sockenväg med stenvurar på bägge sidor. I sockenvägen och utefter stenvurarna förekommer både yngre och äldre träd.

Kvalitetsmål och skötselområde: Lövskog alternativt betesmark, med äldre, grova hagmarksträd.

Sockenvägen ska synliggöras, även från den allmänna vägen, och vara fri från hög vegetation och från träd och buskar som kan skada stenvurarna, samt kunna användas som brukningsväg.

Skötselåtgärder: Området kan betas. Frihuggning av blivande hagmarksträd. Avverkning av träd samt röjning. Slätter eller bete utefter sockenvägen.

Skötselområde 9. Lövskog (1,0 ha)

Beskrivning: Blandlövskog med bl.a. ek, lönn, sälg och oxel. Markvegetation av ristyp med blåbär och liljekonvalj. Utefter norra åkerkanten finns ett parti med högvuxen granskog.

Kvalitetsmål och skötselområde: Olikåldrig blandlövskog med förekomst av friväxande, grova lövträd, god förekomst av bärande träd och buskar, samt mot åkern ett bryn.

Skötselåtgärder: Frihuggning av blivande vidkroniga lövträd och gynnande av bärande träd och buskar. Avveckling av granbeståndet och därefter kontinuerlig röjning av inväxande gran.

Skötselområde 10. Åkrar (14 ha)

Beskrivning: Åkrarna ligger i nordvästra delen av reservatet, väl samlade på båda sidor om den allmänna vägen. De är för bygden stora till arealen och stenröjda. Jordtäcket är tunt och på vissa ställen går urberget i dagen. På norra sidan om landsvägen avvattnas åkrarna genom ett grävt dike som rinner söderut. På södra sidan om vägen sluttar åkrarna mot söder. Åkrarna omges på vissa sidor av mer eller mindre vällagda stenmurar, större sprängsten förekommer dock på stenmurarna. Vanlig konventionell odling av spannmål/vall har hittills varit rådande skötsel.

Kvalitetsmål och skötselområde:

Brukad åker med bibehållen fältform och med åkers- och dikesrenar. Ekologiska brukningsmetoder för att gynna en återkolonisation av örter på åkerrenarna. Diket ska vara ett öppet träd- och buskfritt dike. Brukningsvägarna ska kunna nyttjas inom jordbruket.

Skötselåtgärder: Åkerbruk. Åkers- och dikesrenarna hävdas genom t.ex. efterbete, slätter samt slyröjning vid behov. Materialet forslas bort.

Vegetation och sly utefter diket hålls efter minst vart tredje år. Bränning av vegetationen kan ske med några års mellanrum. Dikesrensning vid behov.

Skötselområde 11. Öppen ekhagmark (3,1 ha)

Beskrivning: Frisk betesmark med äldre vidkroniga ekar och med bärande träd utefter den västra åkerkanten. Mot granplanteringen i öster och i nordsluttningen har 40-årig gran avverkats under 2002. I norra delen på nordsluttningen finns en stensamling där sten från åkern tidigare tippats. Fläckvis förekommer hävdgynnad vegetationen med t.ex. slåttergubbe, darrgräs, gökärt och stagg.

Kvalitetsmål och skötselområde: Vålhävdad betesmark med hävdgynnad vegetation och med framför allt vidkroniga, grova ekar i trädskiktet, samt bärande träd och buskar.

Krontäckningen av träd- och buskskiktet får uppgå till max 25% av arealen. Vegetationen ska vara väl avbetad till 95% av arealen varje år vid vegetationsperiodens slut. Igenväxningsvegetation förekommer inte på mer än max 5% av arealen.

Skötselåtgärder: Årligt bete. Om slåtter utförs, ska den ske mellan 25 juni och 15 juli för att utarma högvuxen vegetation och ohävdsarter. När ohävdsarter har minskat kan slåttern även ske senare enligt de generella riktlinjerna. Dikesrensning vid behov.

Skötselområde 12. Utvecklingsområde för ängs- eller betesmark (2,9 ha)

Beskrivning: Tät trettioårig granplantering. I södra delen finns ett fuktigare hörn med björk. Kraftledningsgatan i norr är en öppen hedartad betesmark med hävdgynnad flora. Ledningsgatan leder djuren till vattenkällan i skötselområde 13. Området är ett utvecklingsområde för att restaureras till slåtter- eller betesmark.

Kvalitetsmål och skötselområde: En välhävdad öppen betes- eller slåttermark med hävdgynnade arter och ett träd- och buskskikt med krontäckning under 25%.

Skötselåtgärder: Beståndet avvecklas. Åtgärder för att skapa en fodermark med hävdgynnade arter.

Skötselområde 13. Lillängen - Öppen äng (3,7 ha)

Beskrivning: Ett område som i sin helhet präglas av hävdgynnade vegetationstyper och arter. Området utgörs till största delen av artrika stagggräsmarker och artrika torra - friska låglandsgräsmarker. Området är mycket artrikt och har en riklig förekomst av t.ex. ormrot, låsbräken, granspira, tätört, Jungfru Marie nycklar och svinrot. Huvuddelen av området är i stort sett trädlöst, enstaka träd och hasselbuskar finns utefter åkerkanten i väster. Lövsly har börjat breda ut sig. Genom området går en bäck som gör att vissa partier blir mer blöta, med växter som tuvull, blåttåtel och tätört. I östsluttningen mot Storängshöjden bryter grundvatten fram och bildar kärrdrag. Härutöver finns torra till friska partier och ljung kan dominera. Vegetationstyperna varierar från fuktiga till mer hedartade typer.

I sydvästra delen är ett fuktigare område bevuxet med ca 20 cm grova björkar. Här växer slätterblomma, kärrsälting, nattviol, ängsbollar. Ett grävt dike avgränsar området mot den planterade granskogen i norr.

Området sköts dels genom slätter, dels genom bete.

Kvalitetsmål och skötselområde: Vålhävdad, artrik, träd- och buskfri ängsmark med hävdgynnade arter och med betestuktad lågvuxen ljung. Enstaka hasselbuskar och gles förekomst av solitära hagmarksträd såsom apel och sälg kan förekomma. Helt öppet i delar av den fuktiga marken för att gynna växt- och djurlivet som trivs i dessa miljöer.

Målet är att hela skötselområdet ska hävdas genom slätter inom fem år. Alternativt genom bete och/eller bränning på begränsade delar, som då efterliknar slätterns effekt på de biologiska värdena.

Vegetationen ska vara väl hävdad till minst 95% av arealen årligen när vegetationsperioden är slut. Kröntäckningen av träd och buskar ska vara högst 5%.

I det fuktiga området i sydväst, får dock krontäckningen uppgå till ca 25% av den arealen.

Skötselåtgärder: Traditionellt ängsbruk eller, som temporär lösning, bete på vissa partier. I de delar som inte slås anpassas betet så att risken för trampskador och tuvbildning blir liten. Røjning av sly och ljung, därefter vid behov. Allt røjningsavfall forslas bort. I den fuktiga sydvästra delen utglesning av björk. Dikesrensning vid behov.

Skötselområde 14. Lillängens mad (1,3 ha)

Beskrivning: Ett kärr som i den västra hävdade delen består av låga gräs- och starrarter. Här förekommer slätterblomman rikligt. På nordöstra sidan om stängslet, förekommer bl.a. vitmossa, vattenklöver, fräken och grenrör. Ett ungt träd- och buskskikt med björk, al, sälg och bindvide har utvecklats under senare år. Mot reservatsgränsen i norr blir marken torrare och granen tar över. I den norra hävdade delen finns en inhägnad källa vars vatten tas till djuren.

Kvalitetsmål och skötselområde: Där förutsättningar finns att bevara och utveckla ett välhävdad träd- och buskfritt kärr med låga gräs- och starrarter, samt riklig förekomst av slätterblomma. I övrigt ett glest och lågt träd- och buskskikt med brynkaraktär mot den hävdade marken. Området slås eller betas årligen.

Källan ska ha hävdad vegetation för att bibehållas som en solbelyst fuktig miljö. Området med låga gräs- och starrarter ska vara väl hävdad när vegetationsperioden är slut.

Skötselåtgärder: Bete eller traditionellt ängsbruk årligen. Där vegetationen mer övergår till vitmossa och fräken, gallras träd- och buskskiktet till att bli glest och få ett mer oregelbundet brynlikt utseende. Granskogen avverkas när omgivande skog avverkas. Gran hålls borta från kärret.

Källan rensas vid behov, hålls hägnad från djurtramp samt vegetationen slås årligen.

Stängslet flyttas till reservatsgränsen. Blötare partier kan hägnas ifrån.

Skötselområde 15. Utvecklingsområde för ängs- eller betesmark (1,6 ha)

Beskrivning: Likåldrig granskog, ca 45 år. Enstaka uppslag av löv. Marken är mossbelupen och några hävdgynnade växter finns kvar, t.ex. gökärt, ängsvädd, blodrot, ärenpris, smultron, johannesört. Den lilla, grunda bäcken rinner här genom ett fastmarksområde. Bäckens torkar ut på sensommaren. Området är ett utvecklingsområde för ängs- eller betesmark. Vid stormen den 8-9 januari 2005 blåste delar av skogen ned.

Kvalitetsmål och skötselområde: Vålövad öppen ängs- eller betesmark. På östra sidan om bäcken blandlövträd och buskar, som en mjuk övergång mot angränsande skog. Krontäckningen av träd och buskar får uppgå till max 50% av arealen.

Skötselåtgärder: Årligt bete. Avverkning av gran. Avverkningsrester forslas bort eller bränns på plats.

Skötselområde 16. Storängen - betesmark (13,9 ha)

Beskrivning: Betesmark med en mosaik av artrika torra - friska låglandsgräsmarker och stagg-gräsmarker. Av hävdgynnade växter finns bl.a. ängsvädd, kattfot, slåttermugg, jungfrulin och stagg. Gamla grova hagmarksträd av ek, lind, björk, ronn och bok är spridda i området liksom enbuskar. Yngre triviallövträd förekommer i hela området.

År 2004 bekämpades med hjälp av slaghack lövsly, risvegetation och ekkratt på stora delar av området. Utefter ostsluttningen har ett mindre område med granskog avverkats under 2002. Här har grässvålen ännu inte återhämtat sig.

De medeltida åkrarna med odlingsrösen är mycket tydliga utefter hela östra sidan av höjden. Ett stort stenröse (ev. rester av en gård) är beläget på nordsidan om högsta punkten och gränsar till skötselomr. 17.

Kvalitetsmål och skötsel mål: Välhävdad, öppen, artrik betesmark med riklig förekomst av hävdgynnade växter i gynnsamt tillstånd. Solitära hasselbuskar och hagmarksträd av framförallt ek, men även av andra lövträd såsom lind, björk, rönn, sälg eller bok ska bevaras och gynnas till att bli riktigt gamla. Risvegetationen ska vara låg och betestuktad.

Vegetationen ska vara väl avbetad till minst 95% av arealen årligen när vegetationsperioden är slut. Igenväxningsvegetation ska inte förekomma på mer än max 5% av arealen. Krontäckningen av träd och buskar får uppgå till max 25% av arealen.

Skötselåtgärder: Bete årligen. Utglesning av lövträd och enbuskar. Rövning av lövsly och risvegetationen.

Skötselområde 17. Storängen - Trädklädda betesmarker (5,4 ha)

Beskrivning: Betesmarken omfattar de centrala delarna av Libbhults ängar och den högsta punkten inom reservatet. Området skiljer sig från den öppnare betesmarken (omr. 16), förutom genom trädskiktet, också genom en mer artfattig hedvegetation dominerad av blåbär och ljung, samt en mer långtgående igenväxning med lövsly.

Området betas tillsammans med den omgivande betesmarken (omr. 16). Inom området finns äldre, grova lövträd av ek, lind och bok, ca 90 - 140 år, som mer eller mindre trängs av yngre lövträd. Föryngring av bok är ymnig. De två tätare bokdungarna, en i söder och en i norr, saknar grässvål. I den södra finns blåsippor och på en fristående lönn i sydspetsen mot den öppna betesmarken växer rikligt med lunglav. Markvegetationen består mest av ris, främst blåbär och ljung och bland örterna finns en del hävdgynnade växter såsom ängsvädd, stagg, liten blåklocka och blodrot. Enstaka hasselbuskar finns.

De medeltida åkrarna med odlingsrösen är mycket tydliga inom området. Ett stort stenröse är beläget på nordsidan om högsta punkten.

Kvalitetsmål och skötsel mål: Betesmark med hävdgynnade arter och betestuktad risvegetation. Grova, olikåldriga lövträd av främst ek, lind och bok samt hasselbuskar ska prägla området. De äldre, grova träden ska stå fritt och vara solbelysta, medan äldre bok som vuxit upp tätare kan bibehållas i mindre dungar, som dock inte får breda ut sig ytterligare. Utvecklingen och bevarandet av äldre, grova lövträd och hagmarksträd ska gynnas.

I betesmarken ska från några platser genomsikt finnas ut över landskapet, även från högsta punkten.

Krontäckningen av träd och buskar kan variera mellan 30-50% av arealen i olika delar av området, med undantag av bokdungarna som får vara tätare. Risvegetationen ska vara låg och betestuktad. Igenväxningsvegetation ska inte förekomma mer än på max 5% av arealen. Partier utan gräs- eller risvegetation får uppgå till max 1 ha.

Skötselåtgärder: Årligt bete. Restaurerande röjning av lövsly och risvegetation. Därefter återkommande om behov finns. Utglesning av träd för att gynna utvecklingen och bibehållandet av äldre, grova lövträd. Ek och lind prioriteras framför bok. De hasselbuskar som finns friställs och gynnas.

Skötselområde 18. Betesmark med en källa (4,6 ha)

Beskrivning: Till större delen en frisk betesmark med stora, äldre, vidkroniga ekar, samt en del lind, björk och al. I mellersta delen finns ett antal lindar som är möjliga att nyhamla. Utefter den östra kanten är flera äldre ekar hårt trängda av yngre träd. Betesmarken har stora öppna arealer utan träd och buskar, vilket gör att ett stort antal odlingsrösen och den fossila åkermarken framträder tydligt.

I södra delen finns en inhägnad stensatt källa omgiven av stora alar och högvuxen örtvegetation. Från källan hämtas vatten till djuren. Bäckens i norr omges av ett kärr med mest björk, al och asp, men även en del ek och lönn. Enstaka stora, alar växer utmed bäckfåran.

I slänten mot de igenplanterade åkrarna, omr 19, växer rikligt med blåsippor mellan hasselbuskar och sly.

Kvalitetsmål och skötsel mål: Välhävdad betesmark med hävdgynnad vegetation och med glest stående, äldre, vidkroniga träd av främst ek och lind, samt med spridda buskar. Öppna träd- och buskfria ytor ska finnas. Blåsippor ska finnas i livskraftig population.

Utefter bäckens nordöstra sida en lövsumpskog och mot betesmarken i sydväst träd- och buskfritt med undantag av enstaka grova alar. Källan behålls intakt och vegetationen hålls nere. Från några platser ska genomsikt finnas som möjliggör vida utblickar i landskapet.

Vegetationen ska vara väl avbetad till minst 95% av arealen varje år när vegetationsperioden är slut, gäller inte för de fuktiga delarna och slänten i öster. Krontäckningen av träd och buskar får uppgå till max 30% av arealen. Igenväxningsvegetation förekommer inte på mer än max 5% av arealen.

Skötselåtgärder: Årligt bete. Nyhamling av lind och av andra lövträd som är lämpliga att hamla. Äldre, grov ek och andra äldre lövträd friställs. Kring källan avverkas träd som kan skada stensättningen, vegetationen slås årligen och källan rensas vid behov. Om djurtramp påverkar de biologiska värdena i kärret negativt, kan det hägnas ifrån. Utglesning av träd och buskar.

Skötselområde 19. Utvecklingsområde för betesmarker och/eller ädellövskog (1,8 ha)

Beskrivning: Inhägnade åkrar som i början av 1990-talet planterades med lövträd av utländsk proveniens, bl.a. ek, lind och fågelbär. På åkerholmarna finns vidkroniga ekar som är invuxna av andra lövträd. Ett stort och högt odlingsröse är beläget vid åkerkanten.

Kvalitetsmål och skötsel mål: Utefter vägen stora vidkroniga lövträd eller hamlade träd. Utveckling av

stora vidkroniga lövträd samt hamlingsträd utefter allmänna vägen ska gynnas.

Område 19a: en öppen betesmark med enstaka solitära äldre ekar och med hasselbuskar. Från vägen skapas därmed genomsikt in i reservatet.

19b: betesmark med lövträd eller lövskog.

Skötselåtgärder: Avverkning eller uppgrävning av träd med utländsk proveniens samt av gran. Åtgärder för selektivt urval av trädslag och för utveckling av stora kronor hos vissa lövträd. Om möjligt nyhamling av lämpliga lövträd. Det befintliga viltstängslet tas bort.

19 a: Årligt bete.

19 b: Området kan betas.

Skötselområde 20. Bäckravín och sumpskog (3,0 ha)

Beskrivning: I norra delen består området av en bäckravín med stora block i brant terräng och bäcken meandrar i flera fåror över den blockiga terrängen. Skogen är ädellövdominerad med inslag av gamla, grova, träd av främst ek, lind och ask. Alm och lönn förekommer sparsamt. Påtaglig förekomst av död ved, bl.a. som mossbelupna lågor. Kraftig föryngring av ask och i viss mån bok. Rik örtvegetation med bl.a. blåsippor, stinksyska, tandrot, ormbär, trolldruva, brudborste, smörbollor och gullviva. Örtrikedom och förekomst av gammal, döende hassel tyder på att området har varit mer öppet. Lunglav förekommer på bl.a. lönn och alm.

Öster ut övergår området till ett flackare sumpskogsparti dominerat av björk.

Kvalitetsmål och skötselområde: Olikåldrig ädellövnaturskog med fortsatt god förekomst av gamla, grova ädellövträd av ek, ask, alm, lind och lönn, samt en rik lundflora. I öster lövsumpskog.

Gynna utvecklingen av gamla, grova träd.

Skötselåtgärder: Frihuggning av gamla, vidkroniga lövträd. Utglesning av träd- och buskskikt för att bibehålla en rik variation av träd och buskar och

för att gynna lundfloran. Uppslag av gran och bok hålls kontinuerligt efter.

Området kan betas.

Skötselområde 21. Utvecklingsområde för ädellövskog eller trädklädda betesmarker (0,8 ha)

Beskrivning: Likåldrig granskog, ca 45 år. Ett utvecklingsområde för ädellövskog eller trädklädda betesmarker.

Kvalitetsmål och skötselområde: På sikt ädellövskog eller trädklädd betesmark, med ett växt- och djurliv som präglar dessa miljöer.

Skötselåtgärder: Avveckling av gran. Avverkningsrester samlas ihop och transporteras bort eller bränns på plats. Området kan på sikt betas när lövföryngringen är säkerställd.

Skötselområde 22. Bokskog (2,4 ha)

Beskrivning: Likåldrig tät bokskog, ca 100 år, med enstaka äldre, grova ekar. Terrängen är mycket blockig i östra delen.

Kvalitetsmål och skötselområde: Bokskog med inslag av andra lövträd och med äldre, grova ädellövträd samt död ved.

Skötselåtgärder: All gran avverkas. Åtgärder kan utföras för att skapa ett olikåldrigt bestånd och död ved. Utglesning runt de stora ekarna.

Skötselområde 23. Före detta gårdstomt och åkerholme (0,4 ha)

Beskrivning: 23a: Ett område som har tillhört den tidigare gårdsmiljön. Uthuset står på ofri grund men tillhör det privatägda bostadshuset. Bakom uthuset finns en husgrund. Mot åkern är slänterna branta och busksly förekommer rikligt på vissa ställen. 23b är en gräsbevuxen holme med rester av en husgrund, murstensstock och eldstad. På båda områdena står stora grova askar och någon enstaka lönn.

Kvalitetsmål och skötsel mål: Öppna skötta gräsytor med stora grova fristående askar eller med inblandning av andra ädellövträd eller bärande träd. Gynna trädkontinuiteten med ask och utvecklingen av grova och gamla träd. I område 23b äng och på sikt en hävdgynnad flora.

Skötselåtgärder: Eventuellt utglesning av träd.
23a: Vegetationen slås av några gånger under året eller betas, för att ge ett vårdat intryck. Utglesning av buskskiktet till fristående buskar. Skräp utefter slänten rensas bort. Större sprängsten kan flyttas till lämplig plats inom reservatet.
23b Årlig slåtter eller bete. Höet forslas bort.

Skötselområde 24 a-b. Parkeringsplats, informationsplats och rastplats (0,7 ha)

Beskrivning: Den hårdgjorda ytan för parkering omges av ängsmark med bl.a. slåttergubbe och jungfrulin samt enstaka grova lövträd. Ett mindre område där rastmöblerna står, slås tidigt på sommaren. Här finns en informationstavla, samt en i sydöstra delen där vildmarksleden går in i reservatet. Här är en mindre rastplats, men som inte är avsedd för bilar.

Kvalitetsmål och skötsel mål: Äng med hävdgynnade arter och enstaka grova lövträd som kan ge skugga för rastande besökare. Informationstavla med beskrivning av naturreservatet ska fortsättningsvis finnas vid de båda rastplatserna. Två stigar inom reservatet ska underhållas och märkas ut.

På den centrala rastplatsen slås en smal stig ut i ängen tidigt på sommaren, så att besökaren kan komma ut i ängen och se flera växter.

Stängselgenomgångar ska finnas utefter stigarna och in till samtliga permanent hägnade områden. Runt de ängar som hägnas tillfälligt, behövs inga stängselgenomgångar.

Skötselåtgärder: Årlig slåtter. Höet tas bort. Slåtter vid flera tillfällen där rastmöblerna är placerade. Røjning av högvuxen blåbär och ljung.

Underhåll av anordningarna och strövstigarna.

C ANORDNINGAR FÖR FRILUFTSLIVET

Inom reservatet finns bra anordningar för friluftslivet. Vid parkeringsplatsen finns handikappanpassad toalett. I och med utökningen av reservatet är det lämpligt att på sikt markera en ny strövstig som leder besökaren runt hela reservatet till flera olika naturmiljöer. Nya stängselgenomgångar får då anordnas.

D UTMÄRKNING OCH INFORMATION

Reservatsgränsen ska märkas ut enligt svensk standard (SIS 03 15 22) vilket innebär att gränsmärken målas på träd och på stolpar som slås ned i marken. Gränsmärkena ska placeras så att man kan se från ett märke till nästa. Vid gränsmarkering i skogsmark ska i gränslinjen, med 0,5 m på vardera sidan reservatsgränsen, röjas en tydlig gata. Denna gata får vid behov underhållas av reservatsförvaltaren. De träd som avverkas i gränsgatan tillfaller markägaren som också själv får ta vara på dem eller låta dem ligga kvar. I biotopskyddsområdet utefter gränsen mot byn Karryd, kan gränsen markeras genom tätare gränsmärken, istället för att en tydlig gata röjs fram.

E DOKUMENTATION AV GENOMFÖRDA SKÖTSELÅTGÄRDER

Förvaltaren ska dokumentera utförda åtgärder genom att ange:

- skötselområde,
- utförd åtgärd,
- åtgärdens syfte,
- tidsåtgång och utförare,
- år och månad för åtgärdens utförande,
- tid för betespåsläpp, djurslag samt antal djurdagar per fålla,
- kostnader för material till anordningar för allmänheten.

Effekten av olika åtgärder dokumenteras genom fotografering.

F UPPFÖLJNING AV SKÖTSELMÅL, KVALITETSMÅL OCH
BEVARANDEMÅL

Uppföljning av skötsel mål, kvalitetsmål och bevarandemål bör ske genom en mer noggrann dokumentation av de enskilda skötselområdenas utveckling.

I det ursprungliga reservatets betesmarker utförs uppföljning av skötsel och kvalitet genom vissa parametrar vart 5:e år sedan 1992. Det är lämpligt att utöka uppföljningen med fler områden och andra parametrar som svarar mot de olika målen och som indikerar om det råder gynnsamt tillstånd för de olika naturtyperna.

Lämpligt att följa upp inom reservatet är:

- skötselområdenas landskapsbild genom fotodokumentation från fasta fotopunkter.
- förändringen av växtsamhällen och av vissa typiska arter i ängs- och betesmarkerna genom fasta provytor eller linjer.
- utbredningen av risvegetationen, ljung och blåbär.
- utbredningen av ekkratt och annan igenväxning-vegetation.
- trädslagsfördelningen och antal äldre grova lövträd, såväl i de hävdade markerna som i ädellövskogarna.
- antal hamlade träd inom reservatet.
- epifytfloran.
- lundfloran i ädellövskogarna.
- förekomsten av död ved inom reservatet.
- hur synliga de kulturhistoriska spåren är.

Uppföljningen ska sedan ligga till grund för förändringar av skötselmetoder, revidering av skötselplanen och bedömning om gynnsamt tillstånd råder för de olika naturtyperna.

G INVENTERINGAR

För att dokumentera utgångsläget och möjliggöra uppföljning av bevarandestatus, kvalitetsmål och skötsel mål bör en s.k. basinventering utföras. De olika förslagen på uppföljning ovan, under "F", bör då karteras inom reservatet.

Inom det ursprungliga reservatet har endast kärllväxtinventeringar utförts. Under 2005 har värdefulla träd inventerats och mätts in i de hävdade områdena. Inventeringar av andra växt-, djur- och organismgrupper som är karaktäristiska för de olika livsmiljöerna bör göras. Det kan vara inventeringar av:

- insektsgrupper, t.ex. fjärilar, bin, vedlevande skalbaggar.
- mossor och lavar.
- mollusker.
- fåglar.

Dessutom bör en kärllväxtinventering utföras i hela reservatet.

H SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Sammanfattning av skötselåtgärder inom reservatet.

Årlig slätter i skötselområde 1, 4, 13, 23 och 24. Beteshävd i skötselområde 3, 5, 6, 7, 11, 16, 17, 18 och 19a.

Skötsel- område	Åtgärd	Tidpunkt	Priorit et 1-3
1,4,13,23, 24	Traditionellt ängsbruk	Årligen	1
3,5,6,7,11, 16,17,18	Bete	Årligen	1
16,17	Röjning av ek- och bokkratt		1
3,13,16,17	Röjning av lövsly och högvuxen risvegetation		1
1,3,4,16,17 18	Utglesning av träd- och buskskiktet		1

Skötsel- område	Åtgärd	Tidpunkt	Priorit et 1-3
Hela reservatet	Omhamling och nyhamling. Frihuggning runt äldre ädellövträd.		1
13,18	Rensning av källorna. Utglesning av buskskikt samt slätter av gammal högvuxen vegetation.		1
Hela NR	Stängselöversyn, nya stängseldragningar. Flytta stängsel till gränsen.		1
2,4,5,	Dikesrensning		1
	Underhåll av skyltar, anordningar, stigar		1
5,13,14	Utglesning av träd- och buskskikt		2
2,20	Bortröjning av bok och gran		2
8	Röjning kring och i sockenvägen. Röjning av buskskikt mot allmän väg.		2
Hela NR	Röjning av ris- och lövsly kring och på odlingsrösen, stenmurar.		2
1,4,5,8,9, 18	Utglesning av träd- och buskskikt för att skapa bryn		3
19	Utglesning av trädskiktet. Viltstängslet tas bort.		3
9,12,14,15, 19,21,22	Avverkning av gran.		1 - 3

I REVIDERING AV SKÖTSELPLAN

En översyn av skötselplanen bör göras inom 15 år för att bedöma behovet av en revidering av planen. Revideringen berör i första hand riktlinjer och åtgärder.

J ANSVAR FÖR SKÖTSEL, DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING
AV SKÖTSELMÅL, KVALITETSMÅL OCH BEVARANDEMÅL

Länsstyrelsen har det övergripande ansvaret för förvaltningen av naturreservat i länet. Länsstyrelsen har i reservatsbeslutet utsett Skogsvårdsstyrelsen Jönköping-Kronoberg till förvaltare av reservatet i enlighet med 21 § FO (1998:1252) till miljöbalken. Förvaltaren har därmed ansvaret för att skötseln av reservatet följer fastställd skötselplan.

Förvaltaren ansvarar dessutom för dokumentation och uppföljning av skötselåtgärder, samt uppföljning av skötsel mål. Länsstyrelsen har ett övergripande ansvar för uppföljning av kvalitetsmål och bevarandemål.

K UPPLYSNINGAR

Vägområdet: Direkt norr om mangårdsbyggnaden utefter den allmänna vägen, finns en dubbelsidig lönnallé (11 lönnar), som sköts av Vägverket. För allén har Vägverket en särskild skötsel- och åtgärdsplan.

Bilagor

A. Skötselplanekarta.

B. Avritning av Storskifteskartan för Libohults Säteri, 1816.

Karta till skötselplan för naturreservatet
Libbhults ängar i Nottebäcks
socken, Uppvidinge kommun

Dnr 511-10330-03 2005-12-19

 reservatsgräns

 Bäck/dike

 skötselområdesgräns och nr

100 0 100 Meters

